

**МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ**

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601
тел.: (044) 256-03-33, факс: (044) 253-64-04
сайт: www.mvs.gov.ua
код згідно з ЄДРПОУ 00032684

Голові Комітету Верховної
Ради України з питань
правоохоронної діяльності

Сергію ІОНУШАСУ

від _____ 20__ р. № _____
На № 04-27/3-2023/235943 від 26.10.2023
№ 04-27/3-2023/246525 від 08.11.2023

**Про опрацювання проєктів
Законів України**

Шановний Сергію Костянтиновичу!

Міністерство внутрішніх справ України в межах компетенції розглянуло Ваші звернення щодо опрацювання та надання висновків та пропозицій до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за незаконне виготовлення та обіг зброї, складових частин вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин»

(реєстр. № 10179 від 23 жовтня 2023 року) (далі – проєкт Закону) та альтернативного проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за незаконне виготовлення та обіг зброї, складових частин вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин» (реєстр. № 10179-1 від 23 жовтня 2023 року) (далі – проєкт Закону № 10179-1).

За результатами опрацювання зазначених проєктів Законів повідомляємо таке.

Метою проєкту Закону України відповідно до пояснювальної записки є посилення спроможностей правоохоронних органів у протидії незаконним збройним формуванням, а також нелегальному обігу вогнепальної зброї, складової частини вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин та запобігання незаконному виготовленню вогнепальної зброї шляхом збирання вогнепальної зброї з її складових частин промислового виробництва.

МВС УКРАЇНИ № 87864/38-24073-2023 від 21.11.2023 (1295834)

Підписав: Драп'ятий Богдан Євгенович

Сертифікат: 311446925854655267382538672341912154008578687744

Дійсний: з 15.02.2023 13:16:57 по 15.02.2025 13:16:57

Для досягнення поставленої мети проєкт Закону, серед іншого, пропонує внесення змін до статей 201, 262, 263, 263-1, 410 Кримінального кодексу України (далі – КК України) у частині встановлення кримінальної відповідальності за незаконні дії із складовими частинами вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської).

При цьому під складовою частиною вогнепальної зброї відповідно до примітки статті 262 КК України (у редакції проєкту Закону) пропонується розуміти будь-який елемент або запасну деталь, спеціально призначену для вогнепальної зброї та необхідну для її функціонування, а саме: ствол, рамку, ствольну коробку (її верхню та/або нижню частини, за їх наявності), затвор чи інший пристрій для запирання ствола, барабан, а також будь-який пристрій, призначений або адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом.

Така редакція обґрунтовується урахуванням ряду термінів:

терміна «складові частини і компоненти», визначеного пунктом «b» статті 3 Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, затвердженого Резолюцією № 55/255 Генеральної Асамблеї від 31 травня 2001 року (далі – Протокол);

терміна «важливий компонент», визначеного Директивою (ЄС) від 24 березня 2021 року № 2021/555 Європейського Парламенту та Ради про контроль за придбанням та зберіганням зброї (розділ 1, стаття 2);

терміна «складові частини вогнепальної зброї», визначеного підпунктом 8.13 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 року № 622.

Звертаємо увагу на те, що Україна приєдналася до Протоколу на підставі Закону України від 02 квітня 2013 року № 159-VII «Про приєднання України до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності».

Відповідно до частини першої статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Згідно з пунктом «b» статті 3 Протоколу під складовими частинами і компонентами розуміються будь-які елементи або запасні деталі, спеціально

призначені для вогнепальної зброї та необхідні для її функціонування, у тому числі ствол, рамка, ствольна або затворна коробка, затвор будь-якого типу, барабан, а також будь-який пристрій, призначений або адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом (офіційний переклад розміщено на сайті Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів (<https://www.reestrnra.gov.ua>)).

Ураховуючи те, що запропонована проектом Закону редакція терміна «складова частина вогнепальної зброї» не відповідає терміну «складові частини і компоненти», вжитому у Протоколі, вважаємо, що примітка статті 262 КК України (у редакції проекту Закону) потребує перегляду.

Одночасно наголошуємо, що відповідно до пункту 1 статті 4 Протоколу цей Протокол застосовується, якщо в ньому не зазначено іншого, до недопущення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та до розслідування та кримінального переслідування у зв'язку зі злочинами, визнаними такими відповідно до статті 5 цього Протоколу, якщо ці злочини носять транснаціональний характер і вчинені за участі організованої злочинної групи.

Відповідно до підпунктів «а», «б» пункту 1 статті 5 Протоколу кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними, для визнання кримінальними злочинами такої умисно скоєної дії:

незаконне виготовлення вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї;

незаконний обіг вогнепальною зброєю, її складовими частинами і компонентами, а також боєприпасами до неї.

Оскільки в Протоколі йдеться про криміналізацію діянь, пов'язаних з незаконним обігом складових частин і компонентів вогнепальної зброї, а не лише складових частин, як пропонується проектом Закону, а також лише в частині протидії злочинам, які носять транснаціональний характер і вчинені за участі організованої злочинної групи, вважаємо за необхідне приведення положень проекту Закону до положень міжнародного договору України.

Крім того, ураховуючи ситуацію в державі, а саме ведення бойових дій на території країни, особливо гострим питання постає необхідність проведення заходів із забезпечення обороноздатності, консолідації всіх можливостей сил та засобів, зважаючи на діяльність громадських та волонтерських організацій, які також здійснюють заходи, направлені на забезпечення матеріальних потреб сил оборони, вважаємо, що в примітці до статті 262 Кримінального кодексу України (у редакції проекту Закону) слова «а також будь-який пристрій, призначений або адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом» слід виключити.

Проект Закону також пропонує визначити кримінальну відповідальність за діяння, пов'язані з незаконним обігом вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської).

Наголошуємо, що норму щодо відсутності кримінальної відповідальності за незаконне носіння, зберігання, придбання, виготовлення або збут гладкоствольної мисливської вогнепальної зброї вперше використано у статті 222 Кримінального кодексу України 1960 року, яку в подальшому без змін відтворено у Кримінальному кодексі України 2001 року (стаття 263).

Водночас розвиток технологій, можливостей виробництва, експорт до України сучасних зразків гладкоствольної мисливської вогнепальної зброї призвів до того, що за своїми техніко-технічними характеристиками на короткій та середній дистанції (до ста метрів) така вогнепальна зброя практично нічим не поступається зразкам нарізної мисливської вогнепальної зброї (особливо це стосується зразків мисливської напівавтоматичної гладкоствольної зброї магазинного типу), а в деяких параметрах значно її перевершує, наприклад, за площею ураження цілі при використанні патронів, споряджених картечню.

За таких обставин запровадження юридичної відповідальності різного виду (кримінальної та адміністративної) за незаконні дії з нарізною вогнепальною зброєю та гладкоствольною вогнепальною зброєю, є не виправданим.

Крім того, звертаємо увагу на те, що відповідно до пункту «а» статті 3 Протоколу під вогнепальною зброєю розуміється будь-яка переносна ствольна зброя, яка спричиняє постріл, призначена або може бути легко пристосована для спричинення пострілу чи прискорення кулі або снаряда за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної вогнепальної зброї або її моделей.

Оскільки положення підпунктів «а», «б» пункту 1 статті 5 Протоколу не передбачають винятків щодо типу вогнепальної зброї, вважаємо за доцільне врахування цієї обставини під час подальшого опрацювання змін до статей 201, 262, 263 КК України.

Окремо слід зазначити, що проєкт Закону також пропонує викласти в новій редакції статтю 263 КК України, відповідно до абзацу першого частини першої якої вважатимуться кримінально протиправними діяння, пов'язані з носінням, виготовленням, ремонтом або збутом кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законодавством дозволу.

Наголошуємо, що оскільки законодавство України не передбачає легального обігу кастетів, запропонована проєктом Закону редакція щодо їх носіння без передбаченого законодавством дозволу є некоректною.

Не підтримуємо також передбачену проєктом Закону норму щодо визначення переліку видів холодної зброї, зокрема, кинджалів та фінських ножів.

Законодавство України не містить визначення кинджала та фінського ножа, що робить практично неможливою ідентифікацію холодної зброї за цими назвами.

Критерії віднесення об'єкта до певної класифікаційної групи: типу, виду, моделі, зразка холодної зброї або до предметів господарсько-побутового, спортивного та іншого призначення визначено в Методиці криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів, затвердженої

рішенням розширеного засідання секції НКМР Міністерства юстиції України з проблем трасології та судової балістики із залученням членів Координаційної ради з питань судової експертизи (протокол від 10 квітня 2009 року № 22).

Так, техніко-криміналістичні вимоги визначають конкретні мінімальні параметри і конструктивні особливості, які повинен мати предмет для віднесення його до холодної зброї.

Наприклад, для клинкової холодної зброї важливою характеристикою є форма і будова руків'я, обмежувач або утик якого повинен виступати хоча б з однієї сторони над держакком руків'я (зверху або знизу) не менше ніж на 5 мм, а сумарна висота утику з двох сторін над держакком руків'я (зверху і знизу) повинна бути не менше ніж 5 мм.

Ураховуючи те, що класичний фінський ніж, за загальними уявленнями, взагалі не має обмежувачів на руків'ї, вважаємо, що він не може бути визнаний холодною зброєю.

Отже, норма, передбачена в абзаці першому частини першої статті 263 КК України (у редакції проекту Закону), не повинна містити посилання на конкретні види холодної зброї (за аналогією з вогнепальною зброєю).

Зазначене зауваження також стосується й чинної редакції абзацу першого частини другої статті 263 КК України.

Разом із тим частини другу та третю статті 263 КК України проект Закону пропонує викласти в новій редакції, відповідно до якої вважатимуться кримінально протиправними діяння, пов'язані з носінням або зберіганням, придбанням, перевезенням чи пересиланням вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), складової частини вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законодавством дозволу, без мети збуту (частина друга), носінням або зберіганням, придбанням, перевезенням чи пересиланням з метою збуту, а також збутом вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), складової частини вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв без передбаченого законодавством дозволу (частина третя).

При цьому під незаконним збутом відповідно до запропонованої проектом Закону редакції примітки до цієї статті пропонується розуміти «будь-які способи сплатного чи безоплатного розповсюдження вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), складової частини вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв серед невизначеного кола осіб (продаж, дарування, обмін, сплата боргу, позичання, будь-яке їх відчуження іншій особі, яка може розпоряджатися ними як своїм майном) без передбаченого законодавством дозволу».

Наголошуємо, що чинною редакцією частини першої статті 263 КК України встановлено відповідальність за носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу.

При цьому диспозиція частини статті передбачає відповідальність як за збут, так і за передачу зазначених предметів.

Пленум Верховного Суду України в постанові № 3 від 26 квітня 2002 року «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» розрізняє поняття «незаконна передача» та «незаконний збут».

Зокрема, під незаконною передачею вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв слід розуміти надання цих предметів іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання за цільовим призначенням без передбаченого законом дозволу, а незаконний збут полягає в умисній передачі зазначених предметів іншій особі поза встановленим порядком шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу тощо.

Одночасне зазначення передачі та збуту як ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення притаманне також іншим статтям Особливої частини КК України (наприклад, статті 240-1, 307, 313).

Ураховуючи викладене, вважаємо невинуватим виключення обов'язкової ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення у виді передачі вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законодавством дозволу, оскільки це призведе до декриміналізації діяння та можливості ухилення від відповідальності для винних осіб.

Аналогічне зауваження стосується й частини першої статті 263 КК України (у редакції проекту Закону).

Крім того, наголошуємо на некоректності терміна «сплатне чи безоплатне розповсюдження», використаного у примітці статті 263 КК України (у редакції проекту Закону), який не використовується в законодавстві України, а також акцентуємо увагу на частому вживанні поняття «збут» в Особливій частині КК України, яке, на наш погляд, не потребує додаткового обґрунтування (наприклад, використовується у статтях 198, 199, 200, 204, 213, 224, 240-1, 246, 267-1, 299, 300, 301, 307, 310, 311, 312, 318, 321, 321-1, 327, 358, 359, 361-1, 361-1, 440).

Слід також зазначити, що частиною третьою статті 263 КК України (у редакції проекту Закону) встановлюється відповідальність за носіння або зберігання, придбання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також збут

вибухових речовин та вибухових пристроїв без передбаченого законодавством дозволу (в чинній редакції – вибухових речовин або вибухових пристроїв).

На наш погляд, запропонована проєктом Закону редакція створює передумову для уникнення осіб від відповідальності, оскільки суспільна небезпечність діяння полягає в незаконних діях з вибуховими речовинами та вибуховими пристроями в їх сукупності. Відповідно до тлумачення зазначеної норми незаконне поводження окремо з вибуховими речовинами чи вибуховими пристроями не є кримінально караним діянням.

Аналогічне зауваження стосується й запропонованої проєктом Закону редакції частини п'ятої статті 263 КК України та примітки цієї статті.

Водночас слід зауважити, що відповідно до частин першої – третьої статті 263 КК України (у редакції проєкту Закону) пропонується вважати незаконним поводження зі зброєю, складовою частиною вогнепальної зброї, бойовими припасами або вибуховими речовинами без передбаченого законодавством дозволу (у чинній редакції – без передбаченого законом дозволу).

Звертаємо увагу на те, що зазначена пропозиція не узгоджується з положеннями Конституції України та Цивільного кодексу України.

Так, відповідно до пункту 7 частини першої статті 92 Конституції України правовий режим власності визначається виключно законами України, а згідно зі статтею 178 Цивільного кодексу України об'єкти цивільних прав можуть вільно відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва чи спадкування або іншим чином, якщо вони не вилучені з цивільного обороту або не обмежені в обороті, або не є невід'ємними від фізичної чи юридичної особи.

Види об'єктів цивільних прав, перебування яких у цивільному обороті не допускається (об'єкти, вилучені з цивільного обороту) або перебування яких у цивільному обороті допускається за спеціальним дозволом (об'єкти, обмежено оборотоздатні), а також види об'єктів цивільних прав, що можуть належати лише певним учасникам обороту, встановлюються законом.

Крім того, пропозиція проєкту Закону замінити слово «законом» в статті 263 КК України словом «законодавством» є, на нашу думку, неприпустимою, оскільки порушує принцип юридичної визначеності, який є складовою частиною конституційного принципу верховенства права, неухильне дотримання якого є запорукою утвердження правової держави (стаття 1, частини перша, друга статті 8 Конституції України), а отже, може призвести до труднощів у правозастосовній діяльності тому, що найважливіші сфери суспільного життя регулюються на рівні законів, а не підзаконних нормативно-правових актів.

За правовою позицією Конституційного Суду України, юридичну визначеність слід розуміти через такі її складові елементи: чіткість, зрозумілість, однозначність норм права. Кожна особа залежно від обставин повинна мати можливість орієнтуватися в тому, яка саме норма права застосовується в певному

випадку, та мати чітке розуміння щодо настання конкретних юридичних наслідків у відповідних правовідносинах з огляду на розумну та передбачувану стабільність норм права (підпункт 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 23 січня 2020 року № 1-р/2020).

Окремо слід наголосити на тому, що запропонована у проєкті Закону редакція статті 263 КК України не виправляє недоліків, наявних у чинній редакції цієї статті.

Зокрема, це стосується відсутності відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, яка не є вогнепальною (ствольною зброєю, яка спричиняє постріл), зокрема, ракетно-реактивної або запалювальної. Наприклад, основним уражаючим чинником запалювальної зброї є виділення теплової енергії та токсичних для людини продуктів горіння, що не дозволяє віднести її до вогнепальної зброї.

З огляду на це звертаємо увагу на те, що на сьогодні Верховною Радою України здійснюється підготовка до розгляду до другого читання проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України для реалізації положень Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» (реєстр. № 5709 від 25 червня 2021 року), яким, зокрема, пропонується викласти в новій редакції статтю 263 КК України.

Додатково інформуємо про те, що фахівцями Міністерства внутрішніх справ України взято участь в опрацюванні зазначеного проєкту Закону України, зокрема, запропоновано нову редакцію статті 263 КК України, якою встановлюється кримінальна відповідальність, у тому числі, за незаконне придбання, зберігання, транспортування, носіння, передачу або збут вогнепальної зброї та бойових припасів, вилучених із цивільного обороту, ракетно-реактивної та запалювальної зброї, військової чи спеціальної техніки військового призначення.

Метою проєкту Закону № 10179-1 відповідно до пояснювальної записки є вдосконалення інституту кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення та обіг зброї, бойових припасів, вибухових речовин, зокрема в контексті складових частин вогнепальної зброї.

Проєкт Закону № 10179-1 є альтернативний до однойменного проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за незаконне виготовлення та обіг зброї, складових частин вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин» (реєстр. № 10179 від 23 жовтня 2023 року).

Проаналізувавши проєкт Закону № 10179-1, слід зазначити, що його положення є ідентичними за змістом з відповідними положеннями проєкту Закону, за виключенням змін до статті 263 Кримінального кодексу України, у частині пропозиції замінити слово «законом» словом «законодавством», а також у

частині розмежування складів кримінального правопорушення за носіння або зберігання, придбання, перевезення чи пересилання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), складової частини вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законодавством дозволу алежно від мети: з метою збуту зброї чи без такої мети, що, як зазначалося раніше, призведе до труднощів у правозастосовній діяльності та є неприпустимим і не сприятиме утвердженню України як правової держави.

Ураховуючи зазначене, зауваження та пропозиції до положень проєкту Закону, викладені вище, є актуальними й щодо відповідних положень проєкту Закону № 10179-1.

З повагою
заступник Міністра

Богдан ДРАП'ЯТИЙ

Ірина Мокрицька 254 96 45